

עבודה זרה דף כא

(בעמוד הקודם)

משנה: אין משכירין: לדעת רבי מאיר אין משכירים לגויים בתים בארץ ישראל, מחשש שיבואו למכור להם ויעברו על איסור "לא תחנם". ואין צריך לומר שלא משכירים להם שדות, כי בשדות יש סיבה נוספת לאסור כפי שיבואר בגמרא.

ובסוריא מותר להשכיר להם בתים ולא למכור. אבל שדות אסור אפילו להשכיר. (בשלכ זה אנו מבינים שהטעם הוא, משום שדוד המלך כבש את סוריא והוסיף אותה על ארץ ישראל. הכיבוש שלו היה 'כיבוש יחיד' ורבי מאיר סובר 'כיבוש יחיד לא שמיה כיבוש', ולכן סוריא באמת נחשבת כחו"ל, אלא שבגלל שסוריא קרובה לארץ ישראל חכמים החמירו בה. אמנם החמירו בה רק שלא למכור בתים כדי שלא יבואו למכור גם בארץ ישראל, אך לא החמירו להשכיר בתים. אמנם שדות החמירו אפילו לא להשכיר, בגלל שיש בהם שני איסורים).

ובחו"ל מותר למכור בתים כי במקום רחוק מארץ ישראל לא גזרו אטו ארץ ישראל. אמנם לגבי שדות מותר רק להשכיר ולא למכור כי בשדות יש שני איסורים.

רבי יוסי אומר: לדעת רבי יוסי בארץ ישראל מותר להשכיר לגויים בתים, אבל אסור להשכיר שדות. ובסוריא מוכרים להם בתים, ומשכירים להם שדות. ובחו"ל מוכרים בתים ושדות.

אף במקום שאמרו להשכיר: גם במקרה שמותר להשכיר לגוי בית, אין הכוונה להשכיר לו בית למגורים אלא רק לאחסון, כי הוא מכניס עבודה זרה לבית שלו שהוא בעצם בית השייך ליהודי ונאמר "לא תביא תועבה אל ביתך".

ובכל מקום לא ישכיר לו את המרחץ: אסור להשכיר בית מרחץ לגוי בכל מקרה, בגלל שהמרחץ נקרא על שם בעליו היהודי. וכאשר הגוי יפעיל אותו בשבת, יחשבו העוברים ושבים שהיהודי שלח את הגויים שיעבדו בשבילו בשבת דבר האסור משום 'אמירה לנכרי'.

גמרא: מאי 'אין צריך לומר שדות'? כלומר מדוע מכירת שדה חמורה יותר ממכירת בית? אם נאמר בגלל שיש בה שני איסורים א. חניית קרקע ב. הפקעת מצות המעשרות שהיתה עד עכשיו נוהגת בשדה כשהיתה השדה שייכת ליהודי. (הגמרא סוברת שיש קנין לגוי בארץ ישראל להפקיע את חיוב המעשרות. תוס').

אך אם כן קשה, גם במכירת בתים יש שני איסורים א. חניית קרקע. ב. הפקעת הבית ממצות מזוזה שהיתה עד עכשיו נוהגת כשהבית היה שייך ליהודי.

תירוץ: אמר רב משרשיא מזוזה חובת הדר הוא: מצות מזוזה מוטלת על האדם המתגורר בבית (שלא יגור בבית בלי מזוזה) והיא לא חובה על הבית (אין חובה לשים מזוזה בבית של יהודי שלא גרים בו). ולכן הגוי לא מפקיע שום מצוה כי אין כלל חובה לשים מזוזה כשהיהודי לא גר בבית. מה שאין כן מצות מעשרות מוטלת על הקרקע, וכשהגוי קונה אותה הוא מפקיע את המצוה.

*

למדנו במשנה - בסוריא משכירין בתים כו': לדעת רבי מאיר בסוריא מותר להשכיר להם בתים ולא למכור, אבל שדות אסור אפילו להשכיר.

קושיא: מאי שנא מכירה: מדוע אסור למכור להם בתים בסוריא? בגלל גזירה שלא ימכור להם בתים בארץ ישראל. אם כן גם היה צריך לאסור להשכיר להם בתים בסוריא כדי שלא יבואו להשכיר בארץ ישראל. **תירוץ: היא גופה גזרה ואנן ניקום וניגזור גזרה לגזרה?** הרי איסור שכירות בארץ ישראל עצמה היא גזירה אטו מכירה, ואם כן האם אנחנו נגזור 'גזירה לגזירה' ונאסור להשכיר גם בסוריא? **קושיא: והא שכירות שדה דבסוריא לגזרה לגזרה היא וקא גזרינן:** והרי לגבי שדה אנחנו כן גוזרים גזירה לגזירה ואוסרים להשכיר שדה בסוריא!

תירוץ: התם לאו גזרה הוא וכו': באמת רבי מאיר סובר 'כיבוש יחיד שמיה כיבוש', וכאשר דוד המלך כבש את סוריא והוסיף אותה על ארץ ישראל, נהייתה לסוריא קדושת ארץ ישראל. אמנם דוקא בשדה שיש בה שני איסורים גזרו חכמים בסוריא השכרה אטו מכירה, אבל בבית שיש בו רק איסור אחד לא החמירו כל כך בסוריא לאסור השכרה ואסרו רק את המכירה.

בחוץ לארץ וכו': לדעת רבי מאיר בחו"ל מותר למכור בתים, אבל שדות מותר רק להשכיר.

שדה דאית ביה תרת: בשדות שיש שני איסורים גזרו חכמים אטו מכירה בארץ ישראל, והתירו רק להשכיר. ובבתים שיש רק איסור אחד לא גזרו והתירו אפילו למכור.

*

למדנו במשנה - רבי יוסי אומר בארץ ישראל משכירין להם בתים וכו':

לדעת רבי יוסי בארץ ישראל מותר להשכיר לגויים בתים, אבל אסור להשכיר שדות. ובסוריא מוכרים להם בתים, ומשכירים להם שדות. ובחו"ל מוכרים בתים ושדות.

מאי טעמא: רבי יוסי סובר שבבתים לא גוזרים השכרה אטו מכירה. אבל בשדות שיש בהם שני איסורים כן גוזרים.

ובסוריא מוכרין וכו': לדעת רבי יוסי בסוריא מוכרים להם בתים, ומשכירים להם שדות.

מאי טעמא: רבי יוסי סובר 'כיבוש יחיד לא שמיה כיבוש' וסוריא אינה קדושה. ולכן רק בשדה שיש בה שני איסורים גזרו חכמים שלא למכור בסוריא מחשש שימכרו בארץ ישראל. אבל בבתים שיש בהם רק איסור אחד לא גזרו כלל.

ובחו"ל מוכרין וכו': לדעת רבי יוסי בחו"ל מותר למכור אפילו שדות.

מאי טעמא כיון דמרחק לא גזרינן: כיון שחו"ל רחוקה מארץ ישראל לא גזרו בה כלל.

אמר רב יוסף ובלבד שלא יעשנה שכונה וכו': גם במקום שמותר להשכיר או למכור בית לגוי, אסור להקים שכונה של גויים משום סכנה. 'שכונה' היא שלוש בתים רצופים של שלוש גויים (ריטב"א). אבל מותר למכור שלוש בתים לגוי אחד.

קושיא: ולחוש דלמא וכו': נחשוש שמא היהודי ימכור שלוש בתים לגוי אחד, והגוי ימכור שניים מתוכם לשני גויים אחרים ואז תקום שכונה של גויים. **תירוץ:** אמר אביי אלפני מפקדין אלפני דלפני לא מפקדינן: אביי עונה במליצה. כמו שאיננו מצוים על 'לפני דלפני' של נתינת מכשול, כך גם אין לנו לחשוש לחשש רחוק כזה.

*

למדנו במשנה - אף במקום שאמרו להשכיר:

מכלל דאיכא דוכתא דלא מוגרי: מלשון המשנה משמע שיש מקום שאסור להשכיר בו בתים לגויים. והיינו כי 'הסתם משנה' כאן (בלי שם של תנא) זו דעת רבי מאיר הסובר שאסור להשכיר בתים בארץ ישראל. כי אם 'הסתם משנה' היתה דעת רבי יוסי לא היה מקום שבו אסור להשכיר בתים לגויים שהרי לדעתו מותר להשכיר להם אפילו בארץ ישראל.

*

למדנו במשנה - ובכל מקום לא ישכור וכו': בכל מקום אסור להשכיר לגוי בית מרחץ.

תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר וכו'.

קושיא: אבל לכותי מאי שרי? כותי אימר עביד ביה מלאכה בחולו של מועד! משמע שלכותי מותר להשכיר מרחץ, כי כותי שומר שבת. אבל עדיין יש להקשות, הרי כותי לא שומר את הלכות חול המועד, משום שהלכות אלו אינם כתובות בתורה וחכמים דרשו את המלאכות האסורות בחול המועד. (הכותים הם שומרונים שהתגיירו והמשיכו לעבוד את אליליהם, הם קיימו רק את המצוות המפורשות בתורה). ואם כן הכותי יפעיל את המרחץ בחול המועד, והרואים יחשבו שהוא פועל של היהודי.

תירוץ: בחולו של מועד אנן נמי עבדינן: גם לנו מותר להפעיל את המרחץ בחול המועד. כי מלאכות פשוטות מותרות לצורך המועד.

קושיא: אבל שדה לעובד כוכבים וכו': משמע שרק מרחץ אסור להשכיר לגוי אבל שדה מותר (במקום שאין איסור של חנייה בקרקע). מדוע? משום שאנשים יודעים שהגוי אינו שליח של היהודי לעבוד בשבת בשדה, אלא הוא 'אריס' שעובד בשביל עצמו (אריס מתחלק ברווחים עם בעל הבית, כגון חצי שליש או רבע). ואם כן גם במרחץ יחשבו שהגוי הוא אריס ולא שליח. ומדוע אסור להשכיר מרחץ?

תירוץ: **אריסא דמרחץ לא עבדי אנשי**: אנשים לא נוהגים לתת מרחץ באריסות, אלא רק להפעיל בו פועלים. ולכן יחשבו שהוא פועל של היהודי העובד בשליחותו.